

Maciej Rzewuski

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2007 r., sygn. III CZP 89

Studia Prawnoustrojowe nr 17, 113-117

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2007 r., sygn. III CZP 89/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 123; Biul. SN 2007, nr 10; LEX nr 305607

„Artykuł 35 w związku z art. 493 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. nr 60, poz. 535 ze zm.) nie wyłącza stosowania art. 200 § 3 KPC”.

Niniejsza teza stanowiła odpowiedź Sądu Najwyższego na zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie o wszczęcie postępowania naprawczego, którego treść była następująca: czy przepis art. 35 w związku z art. 493 Prawa upadłościowego i naprawczego wyłącza stosowanie art. 200 § 3 k.p.c.? Rzeczona wątpliwość powstała przy rozpoznawaniu przez sąd odwoławczy zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 19 kwietnia 2007 r. zakazujące wszczęcia postępowania naprawczego z powodu niewypłacalności dłużnika. Analizując zagadnienie prawne, SN uznał, że reperkusje oscylują w rzeczywistości przy sposobie liczenia terminu czternastodniowego, o jakim mowa w art. 494 ust. 3 Pr.u.i.n., w sytuacji skierowania przez wnioskodawcę oświadczenia o wszczęciu postępowania naprawczego do sądu niewłaściwego. Posiłkując się m.in. tezą zacytowaną na wstępie, SN zauważył, że w przedmiotowym wypadku termin do sformułowania przez sąd zakazu wszczęcia postępowania naprawczego nie biegnie aż do momentu otrzymania oświadczenia przez sąd właściwy¹.

Zadaniem glosatora będzie wykazanie zasadności zapatrywania wyrażonego przez SN tak w tezie, jak i w uzasadnieniu glosowanej uchwały. W tym celu zostaną przedstawione konkretne argumenty stanowiące podstawę ważkiego stanowiska.

Odnosząc się *stricto* do kwestii możliwości odpowiedniego stosowania w postępowaniu naprawczym art. 200 k.p.c., naczelny organ wymiaru sprawiedliwości trafnie stwierdził, iż ewentualność taka nie powinna budzić większych wątpliwości, zwłaszcza po zestawieniu art. 35 z art. 494 ust. 3 Pr.u.i.n.

¹ Tak w uzasadnieniu glosowanej uchwały.

Oczywiście „odpowiednie stosowanie przepisów”, zgodnie z wykładnią SN, polega, co do zasady, na ich stosowaniu wprost, aczkolwiek nie znajdują zastosowania te spośród nich, które z uwagi na swą treść są bezprzedmiotowe w danym zakresie lub sprzeczne z regulacją prawną normującą stosunki, względem których mają być zastosowane². Nadto w piśmiennictwie podkreśla się, że jeśli dane zagadnienie z zakresu postępowania upadłościowego nie zostało wyraźnie uregulowane w tym prawie, jakkolwiek może być rozstrzygnięte w sposób pośredni, tj. poprzez interpretację poszczególnych jego przepisów, to nie jest zasadne odwoływanie się do wybranych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego³. Uwzględniając jednak fakt, iż przepisy traktujące o postępowaniu naprawczym nie wprowadzają w opisywanej materii żadnej regulacji szczegółowej ani też unormowań o charakterze pośrednim, notoryjna wydaje się potrzeba stosowania tu art. 200 k.p.c. Z tego powodu wniesienie oświadczenia, o jakim mowa w art. 494 § 1 Pr.u.i.n., do sądu niewłaściwego do jego przyjęcia, wiązało się *in casu* z potrzebą przekazania sprawy do sądu naprawczego, którym był sąd rejonowy – sąd gospodarczy miejscowo właściwy dla zakładu głównego przedsiębiorstwa wnioskodawcy⁴. Trzeba bowiem pamiętać, że regulacja z art. 200 k.p.c. dotyczy zarówno niewłaściwości rzeczowej, jak i miejscowej sądu, uwzględnianej przez sąd *ex officio* w przypadku niewłaściwości o charakterze nieusuwalnym (*vide*: art. 202 k.p.c.)⁵. W tych warunkach oczywista wydaje się możliwość odpowiedniego stosowania na gruncie postępowania naprawczego przepisu § 3 art. 200 k.p.c., w świetle którego brak jest podstaw do przerwania toku postępowania w sytuacji przekazania sprawy do sądu właściwego. Takie postępowanie jest kontynuowane i nie ma przesłanek uzasadniających żądanie jego powtórzenia, gdyż czynności przedsięwzięte przed organem niewłaściwym pozostają w mocy⁶.

Kwestią, która wymaga szerszej analizy, a która wynikała pośrednio z przedstawionego przez sąd odwoławczy zagadnienia prawnego, było wskazanie prawidłowego sposobu liczenia biegu terminu czternastodniowego przewidzianego dla sądu na wydanie postanowienia zakazującego wszczęcia postępowania naprawczego w przypadku złożenia oświadczenia, o jakim mowa w art. 494 § 1 Pr.u.i.n. w sądzie niewłaściwym. Aspekt ten miał istotne znaczenie na gruncie przedmiotowej sprawy, albowiem poza sporem pozosta-

² Zob. uchwałę SN z dnia 2 marca 2005 r., III CZP 96/04, OSNC 2006, nr 2, poz. 22.

³ J. Korzonek, *Prawo upadłościowe i prawo o postępowaniu układowym. Komentarz*, t. I, Kraków 1935, s. 160.

⁴ *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, pod red. A. Witosza, LexisNexis, Warszawa 2007, s. 575.

⁵ Tak J. Bodio, T. Demendecki, A. Jakubecki, O. Marcewicz, P. Telenga, M. P. Wójcik, *Komentarz do art. 200 KPC*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 3, Oficyna 2008.

⁶ Por. T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Część druga. Postępowanie zabezpieczające*, t. 1, LexisNexis, Warszawa 2006, s. 489.

wało, iż wnioskodawca w chwili składania oświadczenia był już dłużnikiem niewypłacalnym. Tymczasem przyjmuje się powszechnie, że pomiędzy „zagrożeniem niewypłacalnością” jako przesłanką wszczęcia postępowania naprawczego a „niewypłacalnością” w rozumieniu art. 11 Pr.u.i.n. istnieje ważka różnica. O ile bowiem w pierwszym wypadku przedsiębiorca jest zaledwie uprawniony do wszczęcia fakultatywnej procedury naprawczej, o tyle w razie niewypłacalności jest on prawnie zmuszony do złożenia obligatoryjnego wniosku o ogłoszenie upadłości⁷.

Na wstępie swoich rozważań w zakresie wyżej opisanym SN odwołał się do art. 165 § 2 i 3 k.p.c., stosowanego odpowiednio w ramach postępowania naprawczego, stwierdzając, iż powołane w treści przepisu terminy są zastrzeżone na korzyść stron procesowych. Jednocześnie nadmienił, że taka sytuacja nie miała zastosowania w rozważanym przypadku, gdyż termin czternastu dni został określony wyłącznie dla sądu naprawczego. Tym samym, w ocenie SN, błędne byłoby liczenie wskazanego terminu już od momentu nadania przez wnioskodawcę oświadczenia o wszczęciu postępowania naprawczego w polskiej placówce operatora publicznego, ponieważ w dacie tej sąd nie miałby jeszcze żadnej wiedzy w przedmiocie wystąpienia przedsiębiorcy z inicjatywą naprawczą, a termin na skontrolowanie takiego zachowania i ewentualne podjęcie decyzji zakazującej rozpocząłby swój bieg. Ponadto SN zauważył, iż w procedurze cywilnej istnieje szereg znacznie krótszych terminów przewidzianych dla określonych czynności sądowych, jak np. termin trzydniowy na rozpoznanie wniosku o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności. W tym wypadku, gdyby przyjąć istnienie obowiązku liczenia biegu takiego terminu od daty nadania stosownego wniosku na pocztę, w wielu sytuacjach wydanie przez sąd lub referendarza sądowego właściwego postanowienia byłoby niewykonalne przez wzgląd na czasokres, jaki z reguły upływa między nadaniem pisma na pocztę a jego wpływem do sądu. Uzasadniając swoje wywody, SN powołał się również na wykładnię językową niektórych przepisów, w tym art. 781¹ k.p.c. traktującego o ustawowym terminie na rozpoznanie wniosku w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności. Konkludując zatem, iż stwierdzenie o „złożeniu oświadczenia w sądzie”, użyte w dyspozycji art. 493 ust. 3 Pr.u.i.n., winno być interpretowane w ścisłym tego słowa znaczeniu, sformułowano postulat o niemożliwości biegu terminu czternastodniowego na wydanie zakazu wszczęcia postępowania naprawczego w przypadku skierowania oświadczenia wnioskodawcy inicjującego taką procedurę do niewłaściwego sądu⁸.

Z pozoru powyższe stanowisko może budzić kontrowersje, zwłaszcza po zestawieniu z następującymi judykataми:

⁷ *Prawo upadłościowe...*, s. 572.

⁸ Tak SN w uzasadnieniu głosowanej uchwały.

1) uchwałą połączonych izb: Cywilnej i Administracyjnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z dnia 28 listopada 1988 r., III CZP 33/87, w myśl której: „wniesienie rewizji w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem wprost do sądu rewizyjnego, z pominięciem sądu, który wydał zaskarżony wyrok, nie może być traktowane jako wniesienie rewizji w terminie”⁹, a także

2) wyrokiem SN z dnia 28 lipca 1999 r., I PKN 167/99, zgodnie z którym: „termin z art. 264 § 2 KP jest zachowany, gdy pracownik złoży w tym czasie pozew o odszkodowanie do sądu niewłaściwego rzeczowo. Czynność ta pozostaje w mocy po przekazaniu sprawy do sądu właściwego (art. 200 § 3 KPC)”¹⁰.

Powyższe rozstrzygnięcia SN nie są jednak w stanie skutecznie podważyć zasadności poglądu zaprezentowanego w uzasadnieniu głosowanego rozstrzygnięcia. Na tle uchwały SN z dnia 28 listopada 1988 r., III CZP 33/87, ugruntowało się trafne stanowisko, według którego skorzystanie z wykładni korzystnej dla strony może co najwyżej uzasadniać tezę, że termin do wniesienia rewizji (apelacji) będzie zachowany wówczas, gdy pismo to zostało wniesione do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie lub nadane pod adresem tego sądu w urzędzie pocztowym, nie tylko przez stronę, ale także przez sąd rewizyjny (apelacyjny), do którego wniesiono środek odwoławczy¹¹. Analogiczny kierunek wykładni przez lata (do chwili wejścia w życie k.p.k. z 1969 r.) był prezentowany na gruncie postępowania karnego, gdzie przyjęto, że nadanie odwołania, które zostało wniesione mylnie do sądu II instancji, na poczcie przez sąd niewłaściwy pod adresem sądu właściwego, nie stwarza możliwości dla ferowania opinii o wniesieniu środka odwoławczego przez stronę po terminie¹². Niniejsze zapatrywanie SN znalazło odzwierciedlenie w aktualnym przepisie art. 125 k.p.k., w myśl którego: „pismo omyłkowo wniesione przez upływem terminu do niewłaściwego sądu, prokuratora, organu policji albo innego organu postępowania przygotowawczego uważa się za wniesione z zachowaniem terminu”.

Z kolei pogląd wyrażony w wyroku SN z dnia 28 lipca 1999 r., I PKN 167/99, nie może negować poprawności stanowiska zawartego w uzasadnieniu głosowanej uchwały z racji tego, że terminy z art. 264 k.p., w odróżnieniu od terminu z art. 494 ust. 3 Pr.u.i.n., mają charakter terminów prawa mate-

⁹ OSNC 1988, nr 6, poz. 73; LEX nr 3360.

¹⁰ OSNP 2000, nr 21, poz. 783; OSNP-wkl. 1999, nr 23; „Monitor Prawniczy” 2000, nr 1; „Wokanda” 2000, nr 3; LEX nr 38254.

¹¹ Tak w uzasadnieniu uchwały połączonych izb: Cywilnej i Administracyjnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z dnia 28 listopada 1988 r., III CZP 33/87. Zob. również: uchwałę składu siedmiu sędziów SN z dnia 16 kwietnia 1955 r., I CO 20/55, OSN 1955, z. IVK, poz. 69, a także orzeczenia SN: z dnia 6 grudnia 1965 r., I PZ 80/65, OSPiKA 1966, nr 12, poz. 277 i z dnia 14 listopada 1973 r., III CZ 183/73, OSPiKA 1974, nr 5, poz. 97.

¹² Patrz uchwała Izby Karnej SN z dnia 18 października 1930 r., II Pr 152/30, Zb. O. z 1930 r., poz. 172.

rialnego, których uchybienie skutkuje każdorazowo potrzebą oddalenia powodztwa. Bezsposornie nie stosuje się więc do nich regulacji k.p.c. dotyczącej uchybienia oraz przywracania terminów¹³. Poza tym we wskazanym wyżej orzeczeniu, podobnie jak w uchwale SN z dnia 28 listopada 1988 r., mowa jest tylko o czynności procesowej strony, a nie o aktywności sądu rozpoznającego daną sprawę.

W tym stanie rzeczy w pełni zasadny wydaje się postulat SN, iż bieg terminu czternastodniowego do zakazania wszczęcia postępowania naprawczego powinien rozpoczynać się dopiero od momentu złożenia oświadczenia o wszczęciu procedury naprawczej w sądzie właściwym. Przeciwno zajęciu stanowiska odmiennego w analizowanym zakresie przemawia też ryzyko przysporzenia prawem nieuzasadnionej korzyści dla podmiotu, który zdecydowałby się na wniesienie oświadczenia o wszczęciu takiego postępowania za pośrednictwem operatora publicznego, gdyż termin czternastodniowy, rozpoczynając swój bieg z chwilą nadania pisma na pocztę, mógłby po prostu uniemożliwić właściwemu sądowi (z powodu upływu terminu ustawowego) podjęcie uzasadnionej decyzji w przedmiocie niedopuszczalności procedury naprawczej. Z tego względu można sformułować tezę szerszą aniżeli ukazana przez SN w uzasadnieniu głosowanej uchwały, iż termin z art. 494 ust. 3 Pr.u.i.n. w zestawieniu z art. 165 § 2 i 3 k.p.c. stosowanym odpowiednio w postępowaniu naprawczym jest zastrzeżony na korzyść sądu właściwego do dokonania oceny oświadczenia, o jakim mowa w art. 494 ust. 1 Pr.u.i.n. Na marginesie warto zaznaczyć, że w doktrynie przedstawiono jeszcze bardziej liberalną koncepcję – o nakazie dokonywania przez sąd niewłaściwy wszelkich czynności sprawdzających, a nawet wydania orzeczenia w przedmiocie zakazu wszczęcia procedury naprawczej¹⁴.

Odstępując od próby ustosunkowania się do powyższego, która z pewnością przekroczyłaby merytoryczne ramy glosy, autor pragnie raz jeszcze wyrazić aprobatę dla stanowiska SN wyrażonego w uchwale z dnia 23 października 2007 r., sygn. III CZP 89/07.

Maciej Rzewuski

¹³ Tak SN w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 14 marca 1986 r., III PZP 8/86, OSNCP 1986, nr 12, poz. 194.

¹⁴ Szerzej I. Dukiel, J. Patys, *Postępowanie naprawcze w razie zagrożenia niewypłacalnością. Art. 492–521 Prawa upadłościowego i naprawczego. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 46.